

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1929 kl. 10 f. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 10 i anledning av motion I: 204 om undersökning för avhjälpande av de olägenheter, som föranledas av det s. k. ålbottengarnsfisket.

I en inom första kammaren väckt motion, nr I: 204, har herr *Boberg* hemställt, att riksdagen ville ingå till Kungl. Maj:t med begäran om undersökning av i motionen påtalade förhållanden för att få de olägenheter och brister, som nu vidlåda det s. k. ålbottengarnsfisket, avhjälpda.

I motiveringen framhåller motionären att förekomsten av ålbottengarn hänför sig till de senare åren samt att detta fiskredskap vunnit stor utbredning, vilket endast kunde vara till gagn, alldenstund det avsåge fångandet av vandringsål. Fångstredskapets effektivitet medförde emellertid den olägenheten, att även annan fisk (s. k. fjällfisk), oftast av mindre storlek, fångades i fiskredskapen och detta uti så stora mängder, att fiskbeståndet äventyrades. För att råda bot härför ifrågasätter motionären en lagbestämmelse, som ålade ägaren av ålbottengarn att, där icke naturhinder gjorde sådant omöjligt, vittja dessa fiskredskap två gånger dagligen.

Motionen.

Vidare påpekar motionären, att ålbottengarn, vilkas anskaffande droge en avsevärd kostnad, kunde bli på alltför många på en ort med påföljd, att det ej bleve ekonomiskt lönande att där bedriva fisket. En reglering borde därför ske och bestämmelser meddelas för dylika garns utsättande. Dessutom framhålls i motionen, att utsättande av ålbottengarn »i förhand», särskilt vid inloppet till en större vik, kunde förminska fångsten för de bakom liggande fiskarna och eventuellt göra dessa värdelösa. En närmare undersökning i syfte att åstadkomma större rättvisa och ordning vid fiske med ålbottengarn i inre skärgård anser motionären därför vara av behovet påkallad.

Fiskeriintendenten i södra distriktet, som yttrat sig i ärendet, medgiver, att småfisk i avsevärd myckenhet understundom fångas i ålbottengarnen. Denna småfisk saknade emellertid ofta större ekonomiskt värde. På många ställen kunde dock även yngel av värdefullare fiskslag på sådant sätt fångas. Ett vittjande av garnen två gånger dagligen skulle också utan tvivel kunna rädda en del småfisk, men svårigheter skulle möta vid tillämpandet av dylik bestämmelse och övervakningen av dess efterlevnad. Fiskeriintendenten ifrågasätter anord-

Fiskeriintendenten i södra distriktet.

landet av försök med ålbottengarn, där förgården till bottengarnets fångstnät rättnings bündes med maskor i storlek 22—25 mm. mellan knutarna. Vidare förordas utfärdande av bestämmelse rörande minimistorlek av maskor i sådant bottengarn, som utsättes på våren och försommaren för fångst av annan fisk än ål.

Beträffande övriga i motionen angivna olägenheter erinrar fiskeriintendenten om lämpligheten att som en utväg till deras avhjälpande inrätta gemensambetsfiske samt om Kungl. Maj:ts befallningshavandes befogenhet att medelst särskilda föreskrifter reglera utsträckandet av ålbottengarn utanför strandrättsgränsen. Vidare rekommenderas att taga i övervägande ett partiellt förbud för utsättande av ålbottengarn i inre skärgård. En dylik åtgärd torde emellertid förutsätta en grundlig och saklig utredning.

Lantbruksstyrelsen.

Efter en redogörelse för ålbottengarnsfiskets omfattning och betydelse erinrar lantbruksstyrelsen om att de olägenheter, motionären påpekar, kunde undanröjas redan genom hänvändelse till vederbörande länsstyrelse, som enligt gällande fiskeristadga har befogenhet att utfärda bestämmelser för fiskets vård och rätta bedrivande inom länet. Ett ingripande uti den enskildes rätt att i fiskevatten utsätta ålbottengarn måste taga hänsyn till gällande lag om rätt till fiske. Emellertid kunde en komplettering av lagen 1913 om gemensambetsfiske sannolikt undanröja de svåraste olägenheterna. Enligt lantbruksstyrelsens åsikt torde redan de utvägar, som med nuvarande lagstiftning på området stode till buds, erbjuda vissa möjligheter att undanröja det väsentliga av de i motionen påtalade olägenheterna.

Första kammarens beslut.

Efter tillstyrkande av första kammarens andra tillfälliga utskott i dess utlåtande, vartill hänvisas, beslöt första kammaren skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning.

Utskottet.

Andra kammaren, som delgivits första kammarens beslut, har hänvisat ärendet till sitt femte tillfälliga utskott, som i anledning härav får anföra följande.

För vårt land är ålfisket av en icke ringa betydelse. För år 1927 representerar det värden, som närmare framgå av härvid fogad bilaga. Tidigare bedrevs detta fiske huvudsakligast med ryssjor eller s. k. ålhommor. Dessa redskap voro icke på långt när så effektiva som de under senare tid i bruk komma ålbottengarnen. Dessa, som gå från botten upp till vattenytan och oftast hundratals meter på längden, hindra och fånga den framvandrande fisken. Då ålen är en vandringsfisk, som vid hösttiden längs landets östra och södra kuster söker sig ned till Öresund och Bälten för att nå lekplatserna i Atlanten utan att återvända, är det ur nationalekonomisk synpunkt en ren vinst, att denna ål fångas i så stora mängder som möjligt. Att härvidlag en hel del annan fisk fångas kan icke undvikas, ehuru detta icke är det viktigaste för ålfiskaren.

De mindre ålar som fångas äro i regel hanålar, vilka icke uppnå större längd än cirka 48 cm. Motionären syftar emellertid på den fisk av annat slag än ål, som instänges och fångas i ålbottengarnen. Denna fisk representerar i regel ett mindre ekonomiskt värde än ålen. Då den till följd av sin form och beskaffenhet har svårare att tränga igenom fångstredskapen än ålen men botten-garnens konstruktion och ändamål avse fångandet av denna senare fisk, kan således fångstinrättningens förseende med större maskor näppeligen råda bot för det påtalade missförhållandet på annat sätt än att ålfisket samtidigt blir lidande härav. Klart är att maskstorleken i botten-garnens fångstinrättning bör vara sådan, att den ål, som är att hänföra till yngel, icke fångas. Uppgifterna beträffande mängderna av fisk, som skulle vara föremål för misshushållning, torde för övrigt böra tagas med en viss försiktighet. Skulle på något håll fjällfiskebestånden äventyras, hava ju redan nu länsstyrelserna enligt fiskeristadgan av den 17 okt. 1900 befogenhet att vidtaga erforderliga åtgärder i fiskevårdande syfte, exempelvis genom att bestämma tid för botten-garnens utsättande, föreskriva minimimått etc. Att på detta område meddela generella bestämmelser för hela landet är svårt med hänsyn till längden av rikets kuster, deras vitt skilda naturbeskaffenhet och fiskebestånd o. s. v. Möjligen skulle för något fiskslag, exempelvis laxen, likartade bestämmelser kunna genomföras genom Kungl. Maj:ts försorg. En lagbestämmelse, vilken, såsom motionären föreslår, »ålade ägare av botten-garn, att dessa garn måste vittjas 2 gånger dagligen, där naturhinder icke gjorde detta omöjligt» torde bli va alltför betungande. Det är i regel vid lämpliga vindar under höstmånadernas mörka nätter, som de egentliga ålfångsterna göras. Men då ligger det redan i botten-garnsfiskarens eget intresse att vittja sina redskap för att tillvarata den värdefulla ålen och se till, att icke fångstinrättningens utrymme upptages av annan, mindre värdefull fisk. Som botten-garnen emellertid oftast äro nedsatta på långt avstånd från ägarens hem, skulle det vara meningslöst att ålägga denne att under tiden för de månjlusa nätterna, då dygnets fångster kunna belöpa sig till endast ett eller annat 10-tal ålar, göra tvenne resor dagligen för vittjande av garnen. Dessutom skulle det erbjuda avsevärda svårigheter för en domstol att på ett rättvist sätt kunna avgöra i vilka fall »naturhinder» befriade från ansvar för åsidosättande av en dylik bestämmelse. Säkerligen skulle de tvistigheter, vilka komme att bli va föremål för domstols prövning, icke bli va färre därigenom. I motionen anføres vidare »att en reglering bör ske och närmare bestämmelser stadgas för utsättande av ålbottengarn, enär de eljest lätt kunna bli alldeles för många och valla orättvisa på fiskets område. Klart är, att det icke kan och bör få utsättas huru många ålbottengarn som helst». Ett ingripande av den art, som här i motionen påpekas, tangerar de fiskeräbtsbestämmelser, som i vårt land gälla och närmare uttryckas i lag om rätt till fiske av d. 27 juni 1896, vars 2 § föreskriver följande:

»Saltsjöfisket inomskärs tillhör, där ej annorledes i denna lag stadgas, dem, som äga stränder och holmar omkring fiskevattnet.

Vid öppna havsstranden samt utom skären omfattar, där ej annorledes är lagligen bestämt, strandägarens enskilda fiskerätt allt det vatten, som finnes till och med etthundraåttio meter från det ställe invid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager, Strandägaren må ock från sitt enskilda fiskevatten än längre ut sträcka fiskegård, ryssja eller annan dylik fast redskap, där i särskilt fall konungens befallningshavande finner, att det kan ske utan men för annan fiskande.»

Vidare föreskriver § 12:

»Är genom urminnes hävd eller genom särskilt stadgande, avtal, dom eller skattläggning eller på annat lagligt sätt annorledes än ovan sägs bestämt om någons rätt till fiske, vare det gällande.»

Inom ramen av sin strandägarerätt är således varje strandägare tillerkänd rätten att bedriva fiske med fast fiskredskap utan annan fiskerättslig inskränkning än som omförmäles uti nämnda lag.

Det finnes i våra sydliga län hundratals ålfisken, varav många gå så långt tillbaka i tiden som till 1670-talet, innan några strandrättsbestämmelser ännu gällde. Dessa fisken blevo upptagna samt sedermera skattlagda och avsöndrade såsom särskilda fastigheter. De hava under tidernas lopp ofta bytt ägare. Att inskränka eller rubba på dessa fiskeägars rättsförhållanden skulle givetvis medföra resande av skadeståndsanspråk såsom en given konsekvens. Strandägarerätten, som senare tillkommit, kan naturligtvis i fiskehänseende endast utnyttjas i de fall, där ej enligt omförmälta lag om rätt till fiske annan bättre rätt förefinnes. Utsättande av ålbottengarn utanför strandrättsgräns skall avgöras av vederbörande länsstyrelse, där i särskilt fall denna myndighet finner »att det kan ske utan men för andra fiskande». På detta område hava således länsstyrelserna möjligheter att redan nu vidtaga reglerande åtgärder. Det måste också ligga i strandägarens intresse att vid utsättande av ålbottengarn tillse att tillräckligt s. k. sökningsvatten förefinnes för fisken.

Icke all kust är lämplig för ålfiske. Utom ström- och vindförhållanden kunna djup- och bottenförhållanden samt kustens geografiska beskaffenhet vara inverkan faktorer härvidlag. Oftast kan utsidan av någon utskjutande udde lämpa sig för upptagande av ett givande ålfiske, då däremot i en innanför liggande vik ett utsättande av ålbottengarn skulle lämna dåligt resultat, oavsett om den förstnämnda möjligheten till fiske utnyttjas eller ej. Att under sådana förhållanden de i viken befintliga fiskerättsägarna skulle kunna tvinga innehavaren av det givande ålfisket att avstå från sin del i fångsten kan ej gärna med nuvarande lagbestämmelser ifrågasättas. Ett annat förhållande är, om man överenskommer om inrättande av gemensamhetsfiske. Beträffande de av motionären omnämnda förhållandena inomskärs, där förekomsten av botten-

garn skulle vara till skada för andra fiskerättsägare, föreskrives redan nu i lag om rätt till fiske § 14:

»I älv, ström, å eller sund, där kungsådra ej finnes, men fisken har sitt drev, skall en sjättedel av bredden i djupaste vattnet lämnas fri från redskap, varom nyss är sagt, där ej konungens befallningshavande efter rättsägandes och sakkunnigs hörande giver lov till redskapens användande.»

Utom denna bestämmelse, som förhindrar avstängning av fisketillgången, kunna i skärgård eller vikar fiskerättsägare genom tillämpande av lagen om gemensambetsfiske av den 30 juni 1913 själva medverka till ett mindre antal botten-garns utsättande samt ett bättre ekonomiskt utbyte av fisket. Vid beslut om dylikt fiskes inrättande och bedrivande beräknas rösträtten efter uppskattning av vars och ens del i den normala avkastningen utav fisket, dock så att ingen må utöva rösträtt för mer än en tredjedel av de i omröstning deltagandes röstetal.

Utskottet håller sålunda före, att de i motionen lämnade anvisningarna till avhjälpande av de påtalade olägenheterna svårligen låta sig genomföra, var-till kommer, att redan nu lagen om rätt till fiske av den 27 juni 1896, Kungl. Maj:ts förnyade nådiga fiskeristadga av den 17 oktober 1900 och lag om gemen-sambetsfiske av den 30 juni 1913 giva vissa möjligheter till dessa olägenheters väsentliga undanröjande. Nämda författningar äro emellertid tillkomna under en tid, då icke bruket av botten-garn för fiske var känt eller så allmänt prakti-serat, som numera är fallet. Under sådana förhållanden kan givetvis en under-sökning för gällande bestämmelsers eventuella komplettering hava ett visst fog för sig. Dessutom skulle resultatet av en dylik undersökning kunna tjäna som ledning för såväl de reglerande åtgärder som i övrigt den fiskevårdande verksamhet, varom Kungl. Maj:t och länsstyrelserna hava att meddela före-skrifter. Tidsbestämmelser för botten-garns utsättande och enhetliga minimi-mått för vissa slag av ilandförd fisk böra naturligtvis härvidlag tagas i över-vägande.

I anledning av vad utskottet ovan anfört hemställes,
att andra kammaren måtte biträda första kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 14 maj 1929.

På utskottets vägnar:

HARALD LAURIN.

Bilaga.

Utdrag av Sveriges officiella statistik över fisket 1927.

<i>Saltsjöfisket</i> avkastade 1927 av olika fiskslag	79,639,860 kg.
med ett värde av	26,961,871 kr.
härav ål	2,011,481 kg.
med ett värde av	4,062,274 kr.

Ålfisket 1927:

Norrbottens län	444 kg. värda	745 kr.
Västerbottens län	900 » »	1,769 »
Västernorrlands län	1,676 » »	3,352 »
Gävleborgs län	4,608 » »	6,287 »
Uppsala län	1,926 » »	2,885 »
Stockholms län	32,278 » »	64,556 »
Södermanlands län	9,470 » »	23,678 »
Östergötlands län	33,937 » »	61,665 »
Kalmar län	1,028,550 » »	2,292,654 »
Gotlands län	17,060 » »	29,282 »
Blekinge län	274,655 » »	490,643 »
Kristianstads län	135,372 » »	273,779 »
Malmöhus län	318,326 » »	656,784 »
Hallands län	7,367 » »	7,332 »
Göteborgs och Bohus län	144,912 » »	146,863 »

Summa 2,011,481 kg. värda 4,062,274 kr.

Saltsjöfisket utgjorde år 1927 i Kalmar län av med motionen avsedda fiskslag:

Ål	1,028,550 kg. till ett värde av	2,292,654 kr.
Gädda	276,135 » » » » »	482,960 »
Abborre	96,385 » » » » »	83,820 »
Mört	278,318 » » » » »	119,498 »
Sik	71,795 » » » » »	130,405 »

Hela fisket i Kalmar län 1927:

Olika slag fisk 3,680,488 kg. till ett värde av 4,194,971 kr.

Ryssjor, hommor och ålbottengarn representerade år 1927 ett värde av:
inom hela riket 4,239,123 kronor,
inom Kalmar län 1,120,445 »